

ADVOKATLAR HÁM SUD PROCESSI QATNASIWSHILARI ORTASINDAGI OZ- ARA MUNASIBETLERDIN PROCESSUAL TIYKARLARI

Utegenov Maqsetbay Tolegen uli

Qaraqalpaq mámleketlik universiteti

Magistratura bólimi Advokatlıq iskerligi qánigeligi 2-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19975942>

Annotaciya: Bul teziste advokatlar hám sud processiniń qatnasıwshıları arasındaǵı óz-ara qatnasıqlardıń processual tiykarları hám olardıń huqıqıy tártipke salınıwı analizlenedi. Advokattıń sud hám basqa da processual qatnasıwshılar menen qatnasıqları sheńberinde onıń huqıq hám minnetlemeleri, processual kepillikler hám de tárepler arasındaǵı teńsalmaqlılıqtı támiyinlewdegi ornı kórsetiledi. Sonday-aq, usı qatnasıqlarda júzege keletuǵın ámeliy mashqalalar hám olardı saplastırıwǵa baylanıslı ilimiy tiykarlangan kózqaraslar kórip shıǵıladı.

Gilt sózler: advokat, sud procesi, processual qatnasıqlar, qorǵaw, advokat sırı, processual kepillikler, sud qatnasıwshıları, ádil sudlaw, processual etika.

Advokatlıq etikası ilimiy jaqtan tiykarlanıp islep shıǵılǵan ádep-ikramlıq qaǵıydaların ózinde jámleydi. Sol negizde, etika qaǵıydaları advokatlıq iskerligin nátiyjeli ámelge asırıwǵa baǵdarlangan bolıp, advokatlardıń yuridik járdem kórsetiw barısında process qatnasıwshıları menen múnásibetiniń tiykarın belgileydi. Advokattıń jumısınıń nátiyjeliligi, álbette onıń basqa qatnasıwshılar menen qanday múnásibette bolıwı menen tikkeley baylanıslı¹.

Advokat óz iskerligin ámelge asırıw dawamında ádep-ikramlıq qaǵıydalarına tolıq saqlawı shárt. Bunday ádep-ikramlıq qatnasıqları advokattıń basqa qatnasıwshılar menen bolǵan múnásibetinde anıq kórinedi. Bunday qatnasıqlar waqtında advokat ózge qatnasıwshılardıǵa húrmet, olardıń qádir-qımbatın hám abıroyın kemsitpew, hújdanlı hám principial tiykarda múnásibette bolıwı shárt.

Advokattıń iste qatnasıwshı shaxslar menen múnásibetleri tiykarınan eki baǵdarǵa bólinedi: a) advokatlar ortasındaǵı óz-ara múnásibetler; b) advokatlardıń sud processı qatnasıwshıları menen múnásibetleri. Sonday-aq, advokatlar Advokatlar palatası hám onıń aymaqlıq basqarmaları hám qánigelik komissiyaları menen múnásibetlerge kirisedi.

Advokatlar ortasındaǵı óz-ara múnásibetler. Advokat óz kásiplesleriniń abıroyı, qádir-qımbatı hám mamanlıq sıpatın húrmet qılıwı, zárúrlik bolǵanda óz kásiplesine imkanı barınsha ámeliy járdem kórsetiwı tiyis. Bunday járdem huqıqıy poziciyanı iyelew, qorǵawdıń maqsetke muwapıq usılların hám jolların tańlawdı úyretiw hám taǵı basqa kórinislerde bolıwı múmkin.

Advokat advokatlıq dúzilmesine basqa advokat aldına kelgen shaxstı ózi menen yuridik járdem kórsetiw haqqındaǵı pitimdi dúziwge kóndiriwge haqlı emes.

Advokattıń:

- huqıqıy hújjetlerde, isenim bildiriwshi (qorǵawı astındaǵı) shaxsqa hám basqa shaxslarǵa jazǵan xatlarında ekinshi bir advokattıń, advokatura, sonday-aq huqıq qorǵaw uyımları, sudyalar hám basqa mámleketlik organlar xızmetkerleriniń atına daq túsiretuǵın yaki olarǵa qarata aqıretlewshi sózlerdi paydalanıwı múmkin emes;

¹ Кузьмин М.А., Татынова А.Г. Нравственные основы адвокатской деятельности // Современная наука. №4. 2014. – Б. 57-58.

- yuridik járdem sorap múrátat etken shaxslar, isenim bildiriwshi (qorǵawı astındaǵı) shaxslar menen sóylesiwlerde basqa advokattıń atına daq tusiretuǵın sózlerdi qollanıwǵa, sonday-aq bul shaxslarǵa ilgeri yuridik járdem kórsetken advokatlardıń másláhátlerin sın astına alıwǵa haqlı emes;

- yuridik járdem sorap múrátat etken shaxslar, isenim bildiriwshi (qorǵawı astındaǵı) shaxslar menen basqa advokatlar tárepinen óndiriletuǵın haqı muǵdarın analizlewı qadaǵan etiledi².

Advokat keshirimli sebeplerge kóre tergew háreketleri yaki sud májilisinde qatnasıw ushın belgilengen waqıtta jetip keliw imkaniyatına iye bolmay qalıwı múmkin. Eger, advokatta bunday háreketlerde qatnasıw ushın basqa waqıtta tayınlaw haqqında iltimasnama kiritiw niyeti bolsa, bul boyınsha tergewshi, prokuror yaki sudtı aldınnan eskertiwi tiyis. Sol negizde, advokat process qatnasıwshıları hám olardıń advokatlari menen jańadan belgilenetuǵın waqıt boyınsha kelisip alıwı maqsetke muwapıq.

Advokatlardıń sud processi qatnasıwshıları menen múnásibetleri. Advokat tergew háreketleri hám sud dodalawın qasttan sozıwı jáne olardıń ótkeriliw múddetlerin buzıwı múmkin emes. Advokat tergew yaki sud processinde nızam hújjetleri normalarına boysınıwı, sudqa hám processtıń basqa qatnasıwshılarına húrmet kórsetiwı, eger isenim bildiriwshi (qorǵawı astındaǵı) shaxstıń huqıqları buzılsa, bunday huqıqbuzarlıqtı saplastırıw ilajların kóriwi tiyis.

Sudya hám processtıń basqa qatnasıwshıları háreketlerine narazılıq bildiriwde advokat ózin kásiplik ádebi shegarasında tutıwı hám nızam hújjetlerine ámel qılıwı lazım³.

Advokattıń Ózbekstan Respublikası Advokatlar palatası hám onıń aymaqlıq basqarmaları hám qánigelik komissiyaları menen múnásibeti. Advokat Ózbekstan Respublikası Advokatlar palatası hám onıń aymaqlıq basqarmaların húrmet etiwı, aǵzalıq tólemlerin óz waqtında tólewı, olar tárepinen qabil etiletuǵın hám advokatlıq kásip iskerligin tártipke salıwshı qararlar, kórsetpeler hám qaǵıydalardı anıq orınlawı tiyis.

Mámleket hár bir puqaranıń teń hám erkin yuridikalıq járdem alıw huqıqın támiyinlew ushın advokatura menen birge islesedi. Advokatura máplerine baylanıslı máseleler mámleketlik uyımlar tárepinen Ózbekstan Respublikası Advokatlar palatasınıń qatnasıwında belgilengen tártipte sheshiledi⁴.

Advokat, eger ózine qarata jinayat isi qozǵatılǵan yaki puqaralıq isinde onıń abıroyı hám qádir-qımbatına daq túsiretuǵın dawa qozǵatılǵan bolsa, bul haqqında advokatlıq dúzilmesiniń baslıǵın xabardar etiwı tiyis. Óz gezeginde, advokatlıq dúzilmesiniń baslıǵı bul halattı Advokatlar palatasınıń aymaqlıq basqarmasına málim etiwı lazım.

Advokattıń sud processiniń qatnasıwshıları menen óz-ara múnásibetlerin tártipke salıwda processual sır saqlanıwı, advokat-klient (qorǵaw astındaǵı shaxs) arasındaǵı jasırın qarım-qatnas hám sudta basqa qatnasıwshılar menen qatnas mádeniyatına baylanıslı anıq huqıqiy kepilliklerdi kúsheytiw zárúr. Atap aytqanda, advokat hám klient arasındaǵı

² Ўзбекистон Республикаси Адвокатлар палатасининг II Конференциясининг 2013 йил 27-сентябрдаги қарорига 8-ИЛОВА

³ Ўзбекистон Республикаси Адвокатлар палатасининг II Конференциясининг 2013 йил 27-сентябрдаги қарорига 8-ИЛОВА

⁴ O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 25.12.1998 yildagi 721-I-son

málimleme almasıwdıń qol qatılmaslıgın ámelde támiyinlew, olardıń jazısıwları hám másláhátlesiwlerin processual qorǵaw astına alıw mexanizmlerin jetilistiriw áhmiyetli bolıp esaplanadı.

Juwmaqlap aytqanda, advokatlar hám sud processiniń qatnasıwshıları arasındaǵı óz-ara qatnasıqlardıń processual tiykarları jinayat processiniń ádil hám nızamlı ámelge asırılıwında áhmiyetli orın tutadı. Bul qatnasıqlar sheńberinde advokattıń gárezsizligi, klient penen jasırın baylanısınıń qol qatılmaslıǵı hám sud hám basqa da qatnasıwshılar menen processual etika tiykarındaǵı qatnasıqları shaxstıń huqıqları menen erkinliklerin nátiyjeli qorǵawdıń tiykarǵı kepilliklerinen biri esaplanadı.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O‘zbekiston Respublikasining « Advokatura to‘g‘risida » gi 27.12.1996 yildagi 349-I-son Qonuni
2. O‘zbekiston Respublikasining «Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to‘g‘risida» gi 25.12.1998 yildagi 721-I-son Qonuni
3. O‘zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasining II Konferensiyasining 2013 yil 27-sentyabrdagi qaroriga 8-ILOVA
4. Кузьмин М.А., Татынова А.Г. Нравственные основы адвокатской деятельности // Современная наука. №4. 2014. – Б. 57-58